

Dzieje wsi Wola Żarczycka

Autor: Izabela Stapor

Pierwsze wzmianki o wsi Wola Żarczycka pochodzą z XVI wieku. Król Stefan Batory wydał w 1578 roku dokument lokacyjny dla wsi położonej "na łowisku za Trzosznicą", uposażając parafię rzymskokatolicką w Woli Żarczyckiej. Założycielem i pierwszym wójtem król uczynił Piotra Żarczyckiego (osada prawdopodobnie istniała już wcześniej, ale została zniszczona przez Tatarów). W wieku XVII wieś była nękana głodem, epidemią dżumy, oraz atakami tatarskie hordy Kastymira. W drugiej połowie XVII wieku miały miejsce również najazdy wojsk szwedzkich. Wówczas rozegrała się bitwa w okolicy Sarzyny, w której brali udział chłopi z okolicznych wsi, m.in. z Woli. Po pierwszym rozbiórze Polski, Wola Żarczycka znalazła się w zaborze austriackim. W ramach tzw. kolonizacji józefińskiej powstała tu kolonia niemiecka Königsberg.

W okresie międzywojennym sielnie rozwinał się w Woli Żarczyckiej ruch ludowy. Mieszkańcy wsi brali czynny udział w strajkach i protestach chłopskich. Nadzieje na zmianę sytuacji wsi łączyli z budową Zakładów Chemicznych w Nowej Sarzynie w 1937 roku.

W trakcie II wojny światowej we wsi działało tajne nauczanie i ruch oporu. Latem 1944 roku w okolicach Woli Żarczyckiej, Rakszawy i Brzozy Królewskiej odbywały się walki oddziałów Armii Krajowej z wycofującym się Niemcami. Ofiary wojny pochowano w zbiorowym grobie na cmentarzu. Za zasługi podczas II wojny światowej Wola Żarczycka odznaczona została 17 lipca 1977 roku Orderem Krzyża Grunwaldu.

W Woli Żarczyckiej można spotkać domy, które pochodzą jeszcze z początku XX wieku. Do zabytków należy również zaliczyć budynek Szkoły Podstawowej, bowiem pochodzi z 1900 r.

Jedną z osobliwości przyrodniczych jest naturalne stanowisko różanecznika żółtego (azalii pontyjskiej - *Rhododendron luteum*) w Kołacznicy koło Woli Żarczyckiej. Pojawienie się tego krzewu przyczyniło się do powstania legend związanych z pochodzeniem rośliny. Według jednego z podań została posadzona na kopcu-mogile chana, wodza Tatarów, który zginął w zasadzce w trakcie najazdu tatarskiego. Inne podanie mówi, że Tatarzy przywieźli jej nasiona wraz z paszą dla koni. Znajdują się tam również bobrowe żeremie. Warto zaznaczyć, że rezerwat Kołacznica w okolicach Woli Żarczyckiej jest najmniejszym polskim rezerwatem o powierzchni 0,1 ha.